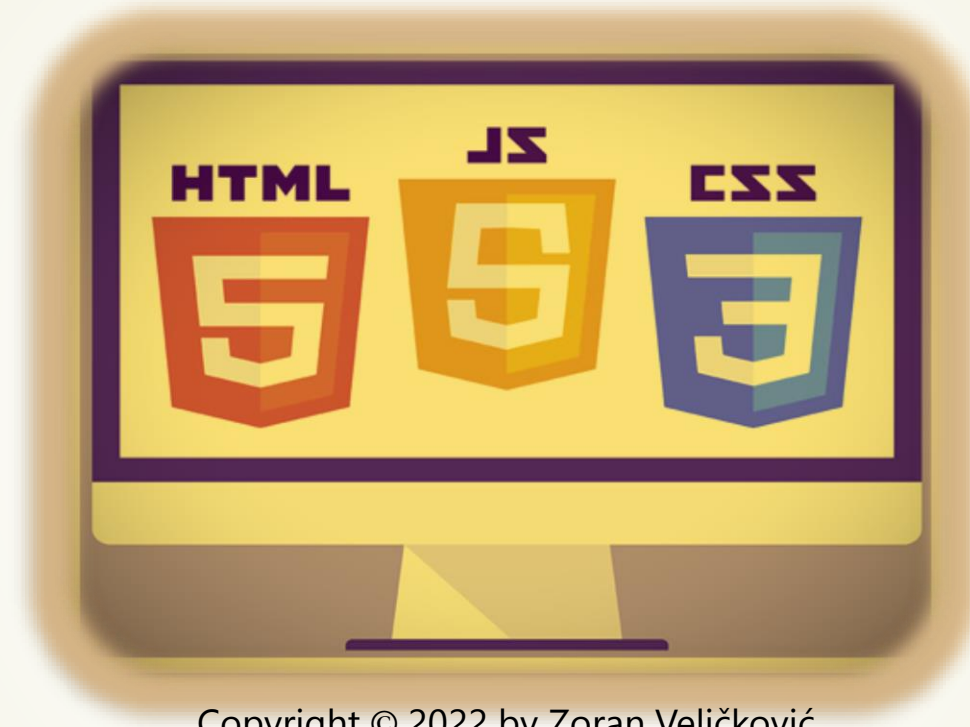

Akademija tehničko-vaspitačkih strukovnih studija

Copyright © 2022 by Zoran Veličković

INTERNET TEHNOLOGIJE

Prof. dr Zoran Veličković, dipl. inž. el.

2022/23.

Prof. dr Zoran Veličković, dipl. inž. el.

Internet tehnologije

```
<!DOCTYPE html>
<html lang="en">
  <head>
    <title>Reprodukcija videa</title>
    <link rel="stylesheet" href="player.css">
    <script src="player.js"></script>
  </head>
  <body>
    <section id="player">
      <video id="media" width="720" height="400">
        <source src="trailer.mp4">
        <source src="trailer.ogg">
      </video>
    </section>
  </body>
</html>
```

Osnove HTML-a

(3)

Sadržaj

- ▶ Definicija tipa dokumenta DTD
- ▶ HTML komentari
- ▶ HTML i neformatirani tekst
- ▶ HTML podnaslovi i boje
- ▶ HTML i formatiranje slika
  - ▶ Oznaka img, figure
  - ▶ Mapirane slike
- ▶ HTML i formatiranje hiperveza
- ▶ HTML i specijalni znaci
- ▶ HTML linije
- ▶ HTML i lista definicija
- ▶ HTML okviri
- ▶ Modeli okvira i CSS

Definicija tipa dokumenta - DTD

- **SVAKA** WEB STRANICA treba da ima svoj **NASLOV** koji predstavlja njeno IME i ukratko opisuje namenu te stranice.
- **NASLOV** informiše posetioca o TRENUTNOJ LOKACIJI na Webu i prikazuje se u **ZAGLAVLJU** čitača.
- Naslov Web stranice treba da **IZDVAJA** lokaciju od ostalih u listi iz spiska favorita i postavlja se, već znate, HTML oznakom **<title>...</title>**.
- **Definicija tipa dokumenta - DTD** (engl. *Document Type Definition*) - identifikuje **VERZIJU** HTML-a kojim je napisana – kodirana Web stranica.
- Ova informacija je važna ČITAČIMA WEB-a kako bi KOREKTNO **INTERPRETIRALI** (prikazali) Web stranicu.
- Verzija HTML-a se postavlja **DIREKTIVOM** - oznakom **<!doctype>** odnosno **<!DOCTYPE>** u zavisnosti od verzije HTML-a.
- Trenutno aktuelna verzija HTML-a je **5**.

HTML oznaka `<!doctype>`

- Ispravna definicija **HTML 4** tipa dokumenta je data u nastavku:

```
<!doctype html public "naziv verzije." "url">
```

sa atributima:

- `html` Označava kod kao i VERZIJU HTML-a.
- `public` Označava dozvoljen JAVNI PRISTUP HTML jeziku.
- `naziv ver.` Označava POTPUNO IME određene **verzije** HTML-a:

```
//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN
```
- `url` Označava **ADRESU** na Internetu gde se nalazi javna definicija HTML koda, primer:

```
www.w3.org/TR/html4/loose.dtd
```

```
www.w3.org/TR/html4/strict.dtd
```

- Primer ispravne definicije **HTML 5** tipa dokumenta (primetite da je bez atributa za naziv verzije i URL-a):

```
<!DOCTYPE html>
```

HTML komentari

- Postavljene OZNAKA **KOMENTARA**

<!-- tekst komentara -->

OKO ISKAZA, govori čitaču da **IGNORIŠE** te iskaze prilikom renderovanja.

- Da bi se napravio komentar, treba **OBUH VATITI TEKST** između početne i završne oznake komentara, kao:

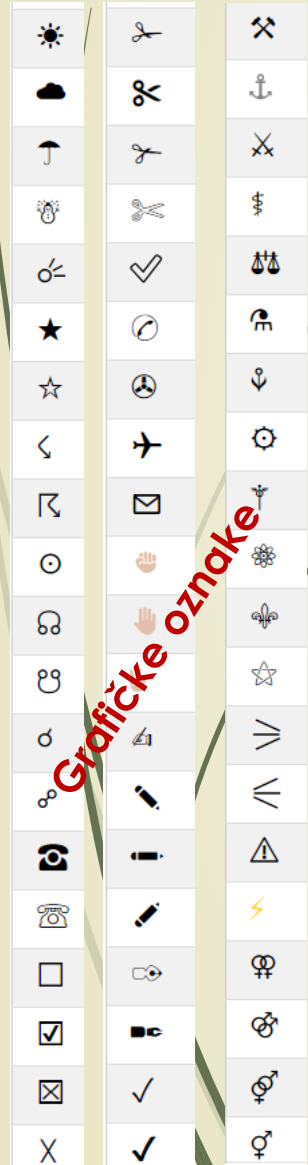
<!-- Komentar ili HTML kod -->.

- Važna primena komentara je SPREČAVANJE prikazivanja eventualno umetnutih SKRIPTOVA ako ih čitač **NE PREPOZNAJE** ili „privremeno“ isključuje iz HTML koda.
- Razlog ovome nalazi se u ponašanju Web čitača koji ako ne prepozna oznaku skripta **IGNORIŠE** je i prikazuje na ekranu kao **OBIČAN TEKST!**
- Čitač koji PREPOZNA oznaku skripta **IGNORIŠE** HTML oznake komentara, a u **SKRIPTU** se mogu koristiti DRUGAČIJE OZNAKE komentara:
  - **//** → za liniju koda
  - **/*** ... ***/** → za blok koda

HTML i specijalni znaci

- Mnogi specijalni znaci koji se mogu štampati **NISU RASPOLOŽIVI** na tastaturi, te ih je potrebno unetu u HTML kod na specifičan način.
- Da bi se **SPECIJALNI ZNACI** prikazali u prozoru čitača, mora se uneti u HTML kod **NUMERIČKU VREDNOST** koja predstavlja taj simbol.
- Čitač Weba će prikazati simbol ako se ispred njegove **NUMERIČKE VREDNOSTI** postave znakovi „&“ i „#“, a posle specifičnog koda tačku i zarez (;).
- Tako, znak za zaštitu autorskih prava – copyright © u HTML kod Web stranice se može zapisati na sledeće načine:
  - **©** kada se koristi **numerička vrednost** simbola
  - **©** kada se koristi **simboličko ime** - tekstualni zapis simbola
- U **PRAKTIKUMU** je dat kompletan spisak kodova specijalnih znakova.

Selektovani specijalni karakteri HTML-a

Grafičke oznake

Oznaka	Objašnjenje	Simboličko ime	Broj oznake
	non-breaking space	 	&#160;
<	less than	&lt;	&#60;
>	greater than	&gt;	&#62;
&	ampersand	&amp;	&#38;
"	double quotation mark	&quot;	&#34;
'	single quotation mark (apostrophe)	&apos;	&#39;
¢	cent	&cent;	&#162;
£	pound	&pound;	&#163;
¥	yen	&yen;	&#165;
€	euro	&euro;	&#8364;
©	copyright	&copy;	&#169;
®	registered trademark	&reg;	&#174;

Matematičke oznake

Opseg: Decimal 8704-8959 / Hex 2200-22FF

Oznaka	Dec	Hex	Simbol	Ime	Oznaka	Dec	Hex	Simbol	Ime
$\forall$	8704	2200	&forall;	FOR ALL	$\sqrt[4]{\quad}$	8732	221C		FOURTH ROOT
$\complement$	8705	2201		COMPLEMENT	$\propto$	8733	221D	&prop;	PROPORTIONAL TO
∂	8706	2202	&part;	PARTIAL DIFFERENTIAL	∞	8734	221E	&infin;	INFINITY
$\exists$	8707	2203	&exist;	THERE EXISTS	$\perp$	8735	221F		RIGHT ANGLE
$\nexists$	8708	2204		THERE DOES NOT EXIST	$\sphericalangle$	8736	2220	&ang;	ANGLE
$\emptyset$	8709	2205	&empty;	EMPTY SET	$\sphericalangle$	8737	2221		MEASURED ANGLE
Δ	8710	2206		INCREMENT	$\sphericalangle$	8738	2222		SPHERICAL ANGLE
∇	8711	2207	&nabla;	NABLA	$\mid$	8739	2223		DIVIDES
$\in$	8712	2208	&isin;	ELEMENT OF	$\nmid$	8740	2224		DOES NOT DIVIDE
$\notin$	8713	2209	&notin;	NOT AN ELEMENT OF	$\parallel$	8741	2225		PARALLEL TO
ϵ	8714	220A		SMALL ELEMENT OF	$\nparallel$	8742	2226		NOT PARALLEL TO
$\ni$	8715	220B	&ni;	CONTAINS AS MEMBER	$\wedge$	8743	2227	&and;	LOGICAL AND

Neformatirani tekst u HTML-u

- ▶ Na lab. vežbama ste uočili da **ŠIRINA PROZORA** Web ČITAČA određuje **BROJ REČI** koje će se postaviti u **JEDNOM REDU**.
- ▶ Kada se unosi tekst u HTML dokument, **nije bitno** kako taj tekst izgleda u tekst editoru, zbog toga što **WEB ČITAČ NE PREPOZNAJE** uobičajene znakove za formatiranje teksta kao što su "**CR**", "**LF**" ili "**Enter**".
- ▶ Svi čitači Weba **IGNORIŠU ZNAKOVE** za **NOVI RED** ("**LF**"), odnosno za **KRAJ REDA** ("**CR**") koje programi za obradu teksta uobičajeno **umeću** u HTML kod.
- ▶ Dužina reda teksta koji se prikazuje na ekranu čitača definiše **ŠIRINA PROZORA**, a **NE** broj znakova koji su unošeni u HTML kod.
- ▶ Znak za **NELOMIVI RAZMAK** je "** **" i umeće se između reči koje treba da se ispišu u **ISTOM REDU**, primer:

Internet tehnologije

HTML podnaslovi i boje

- ▶ Za zadavanje **VELIČINE FONTA**, oko teksta se stavlja početna i završna uparena oznake **<h*>** i **</h*>** **nivoa za naslave** (engl. *heading*), gde * zamenjuje brojeve od 1 do 6:

od **<h1> ... </h1>**

...

do **<h6> .. </h6>.**

This is heading 1

This is heading 2

- ▶ Broj iza slova "h" naznačava **RELATIVNU VELIČINU TEKSTA** naslova, što je broj manji, to je naslav u prozoru Web čitača veći.
- ▶ Korišćenje boja u HTML-u se definiše **atributom "color"** čija se vrednost možete zadati **NUMERIČKI** ili **SIMBOLIČKI** - preko imena boja na engl. jeziku: *red, green, blue, ...*
- ▶ Za numeričko zadavanje boja, u HTML-u se često koristite **HEKSADECIMALNI BROJEVI** korišćenjem **RGB** format (primer: crvena boja se kodira sa **#FF0000**).

Atribut color se može se zadati u više modela boja: rgb, hsl, cmyk, ...

<i>Rgb</i>	rgb(25, 191, 250)
<i>Hex</i>	#19bffa
<i>Hsl</i>	hsl(196, 96%, 54%)
<i>Hwb</i>	hwb(196, 10%, 2%)
<i>Cmyk</i>	cmyk(90%, 24%, 0%, 2%)

Formatiranje slika u HTML-u

- ▶ Upotrebom oznake `<img>`, na Web stranici se može postaviti **SLIKA** u nekom od postojećih formata (.jpg, .bmp, .gif, ...).
- ▶ Oznaka `<img>` mora da sadrži atribut "`src`", koji Web čitaču predočava **PUTANJU DO DATOTEKE** sa traženom slikom (Napomena: sam sadržaj slike nije deo HTML stranice i neophodno je učitati posebnim HTTP zahtevom).

```
<html>  
<head> <title> Slika kuće </title> </head>  
<body>  
  <center>  
      
  </center>  
</body>  
</html>
```

Atributi

Slika se nalazi u istom folderu sa HTML fajlom

Atributi <img> oznake

ATRIBUTI	ZNAČENJE
alt	Ovaj atribut obezbeđuje tekst za čitače koji <i>ne mogu</i> prikazuju slike. <i>Rezervni tekst</i> čitači koriste i kao tekst koji se prikazuje u blizini pokazivača miša na ekranu kada je on na slici.
height i width	Ova dva atributa definišu <i>dimenzije</i> slike koja se prikazuje u prozoru čitača. Ovi atributi se obavezno zadaju u HTML kodu, tako da čitač može da prikaže tekst sa ostatka Web stranice dok čeka da se slike učitaju sa mreže. Ovi atributi praktično <i>rezervišu mesto za sliku</i> , tako da se može prikazati tekst koji ih okružuje i pre njihovog učitavanja
border	Ovaj atribut zadaje <i>debljinu okvira</i> oko slike. Vrednost atributa se izražava u pikselima. Uobičajeno je da ako sliku koristite kao hipervezu čitač oko nje nacrtati okvir. Docrtavanjem okvira oko slike obavestavamo posetioca da je slika ustvari hiperveza. Ako to nije slučaj atribut border postavite na nulu (0).
src	Ovaj atribut zadaje <i>folder</i> u kome je zapaćena slika. Ako se slika ne nalazi u istom folderu treba specificirati kompletan URL.

Oznaka `figure` (1)

- ▶ HTML oznaka za sliku `<img>` ima ograničene semantičke mogućnosti.
- ▶ Ne poseduje mogućnost **POVEZIVANJA** slike i teksta koji je objašnjava.
- ▶ U **HTML5** su uvedene oznake `<figure>` i `<figcaption>` kojom se **INTEGRIŠE SLIKA** sa njenim potpisom.

`<figure>`

```

  <figcaption>Pogled sa vrha Kajmakčalana</figcaption>
```

`</figure>`

- ▶ Oznaka `<figure>` NE MORA sadržavati samo slike, tako da se unutar oznake mogu naći `<canvas>` elementi, ASCII tekst, ili `<pre>` element.

Oznaka figure (2)

Pogled sa vrha Kajmakčalana

Copyright © 2018 by Zoran Veličković

Slika pejzaža sa Kajmakčalana

Atribut "alt"
Slika nije dostupna

Pogled sa vrha Kajmakčalana

oznaka <figcaption>

Mapirane slike

- ▶ Pored prikazanih primena, slike se mogu koristiti kao **POZADINA** Web stranice, tabela ili drugih kontejnera.
- ▶ **MAPIRANA SLIKA** omogućava da se **OBLASTI SLIKE** mogu definisati kao **LINKOVI**.
- ▶ Određena oblast na slici se **POVEZUJE** sa različitim stranicama ili delovima u okviru tekuće stranice.
- ▶ Mapirana slika se obično koristi kada je potrebno kreirati **VIZUELNE METAFORE** na pojmove koji se nalaze prikazani na slici.
- ▶ Mapirana slika se može koristiti kao link na **deo teritorije** na mapama, određenom prikazu **knjiga na polici** u biblioteci ili biografijom pisca prikazanog na fotografiji.
- ▶ Program **Mapedit** može pomoći u ovom poslu određivanja koordinata objekta za link.

Atributi i oznake mapirane slike

- ▶ Slika kao **hiper-link** će bit obrađena do kraja predavanja kao hiperaktivna veza.
- ▶ **MAPIRANE SLIKE** (engl. *image maps*) su još jedan od interesantnih načina za hiperaktivno povezivanje dokumenata koje je korisno predstaviti slikama
- ▶ Za primenu mapiranih slika moraju se odrediti **KOORDINATE OBJEKTA** na slici.
- ▶ Za klijentsku realizaciju interaktivne mape koriste se sledeće **oznake**:

<map> ... </map> i <area>

- ▶ Često se koriste i sledeći atributi **<area>** oznake: **usemap, shape, alt, href, coords, href**.
- ▶ U zavisnosti od izabranog tipa, atribut **coords** se prilagođava, primer:
shape = "rect" coords = "10, 60, 90, 100")
- ▶ Atribut **shape** može uzeti vrednosti: **rect, poly, circle** i **default**.

Klijentska realizacija mapirane slike

- Realizacija ove ideje je najčešće **SERVRSKI** organizovana (o tome kasnije na kursu) ili **KLIJENTSKI** realizovana.
- Za klijentsku realizaciju interaktivne mape se koristi sledeći HTML kod:

```
<map name = "ime_mape">  
  <area  
    shape = "sh_oblik"  
    coords = "vrednost"  
    title = "naslov"  
    href = "veza">  
</map>
```

Izrada mapirane slike


```
<map name="workmap">  
  <area shape="rect" coords="34,44,270,350" href="computer.htm">  
  <area shape="rect" coords="290,172,333,250" href="phone.htm">  
  <area shape="circle" coords="337,300,44" href="coffee.htm">  
</map>
```

Koje su selektovane oblasti na slici?

Projekat izrade mapirane slike okruga u Srbiji u VTŠ-u Niš.

Koristiti **MAPEDIT** softver otvorenog koda

Mapirane slike i atribut poly

```
<p>  
    
</p>
```

```
<map name="m_budgetmap">
```

```
<area
```

```
  shape = "poly"
```

```
  coords = "82, 262, 53, 259, 52, 253, 50, 247, 47, 242, 45, 239, 41, 235, 39, 235,  
36, 233, 32, 228, 22, 224, 20, 220, 22, 214, 13, 196, 12, 192, 16, 192, 17, 191,  
16, 188, 12, 182, 11, 180, 10, 174, 7, 167, 6, 161, 3, 154, 5, 144, 3, 139, 2,  
133, 5, 127, 8, 122, 10, 112, 51, 121, 41, 164, 87, 228, 87, 232, 89, 237, 90,  
239, 90, 242, 87, 244, 84, 251, 83, 252, 82, 254, 82, 257, 84, 261, 82, 262"
```

```
  href = "http://www.whitehouse.gov/infocus/budget/2008/states/ca.html"
```

```
  title = "California" alt="California">
```

```
</map>
```

HTML i formatiranje hiperveza

- ▶ OSNOVNA PREDNOST koju imaju Web stranice nad PAPIRNIM DOKUMENTIMA je mogućnost **HIPERTEKSTUALNE VEZE** s drugim Web stranicama.
- ▶ Listanje stranica knjige se zamenjuje pritiskom posetioca na **DUGME HIPERVEZE**, čime se prelazi sa **JEDNE** Web stranice na **DRUGU**.
- ▶ Pri tome, stranice **NISU** ograničene na **ISTU** Web lokaciju.
- ▶ **HIPERTEKSTUALNA VEZA** je **REČ** ili **GRUPA REČI** koje posetilac treba da aktivira klikom kako bi čitač **PREUZEO** označenu Web stranicu sa nekog od Web servera.
- ▶ Da bi se napravila HIPERTEKSTUALNA VEZA, treba staviti POČETNU i ZAVRŠNU oznaku mesta **hiperveze** (**<a>** ****) oko teksta koji posetilac pritiska kako bi aktivirao vezu.
- ▶ Takođe, dodaje se ATRIBUT "**href**" oznaci **<a>** kako bi se označila PUTANJA DO DATOTEKE koju čitač treba da učita prilikom aktiviranja hipertekst veze.
- ▶ Čitač Weba će **PODVUĆI** hipertekstualnu vezu na Web stranici.

** Pritisnite ovde da biste prešli na sl. stranu **

HTML i preuzimanje datoteka

- Osim za prelaženje s dokumenta na dokument ili s lokacije na lokaciju, hipertekstualna veza se može koristiti za **PREUZIMANJE DATOTEKA** sa Web lokacije.
- Sledeći kod omogućava **PREUZIMANJE DATOTEKE** sa slikom *auris.zip* kada posetilac pritisne jednu od reči "Ovde kliknite":

```
<a href = "http://www.toyota.com/cars/auris.zip.">  
Ovde kliknite </a> da preuzmete sliku moje nove "toyote".
```

Ovde kliknite da preuzmete sliku moje nove "toyote".

- Postoje oznake pomoću kojih se mogu **UREĐIVATI TEKST** Web stranice:

➤ **<cite> ... </cite>**

➤ **<code> ... </code>**

➤ **<del> ... </del>**

➤ **<q> ... </q>**

➤ **_{...}**

➤ **^{...}**

➤ ** ... **

➤ ** ... .**

HTML linije

- Postavljanje **HORIZONTALNE LINIJE** na Web stranicu se obavlja primenom sledele oznake **<hr>**.
- Raspoloživi atributi za definisanje izgleda horizontalne linije sudati na sledećoj tabeli.

ATRIBUTI	ZNAČENJE
align	Atribut koji određuje čitaču da poravna horizontalnu liniju uz jednu od ivica ili da je postavi na sredinu prozora aplikacije čitača.
noshade	Ovaj atribut nalaže čitaču da prikaže liniju bez senke.
width	Ovaj atribut definiše dužinu linije. Vrednost ovog atributa se može zadavati u pikselima ili u procentima širine prozora čitača. Ako zadate vrednost 30 % (width="30%"), čitač će nacrtati horizontalnu liniju dužine jednaku 1/3 šir. pr. čitača.
size	Određuje debljinu horizontalne linije u pikselima,

- Za prikaz linije u HTML5 koristi se **<hr>** oznaka sa svojstvima:
border-style; border-width, margin-left, margin-right, ...

Slike iz praktikuma

Firefox | VTŠ Niš

file:///D:/Internet tehnologije/LAB Vezbe/Vezba 1/Zadatak_2.html

Most Visited | Check Messages | Samsung D Forum | Samsung Apps: Seller ... | bada Developers | Samsung Apps | Bookmarks

Visoka tehnička škola strukovnih studija Niš

Komunikacione tehnologije

Studijski program obrazuje studente za uspešno planiranje, implementaciju, upravljanje i rešavanje problema u industriji, u okviru sektora komunikacionih tehnologija počev od ovladavanja samom tehnologijom prenosa signala kroz različite medijume i putem različitih tehnika postavljanja, podešavanja i upravljanja sistemima prenosa kao i nekim aspektima projektovanja istih.

Savremene računarske tehnologije

Studijski program obrazuje studente da samostalno ili u timskom radu obavljaju poslove od velike važnosti za uspešan rad u okviru sektora računarskih tehnologija počev od ovladavanja odgovarajućim programerskim veštinama, korišćenjem velikog broja softverskih paketa, implementacijom i održavanjem računarskih mreža, programiranjem mikrokontrolera.

Drumski saobraćaj

Obezbeđuje studentima osnovna teorijska i praktična znanja o bezbednosti saobraćaja i analizi bezbednosti saobraćaja, izučavanjem tehnika i sistema regulisanja saobraćajnih tokova i gradskog saobraćaja, a studenti imaju mogućnosti da ovladaju najnovijim metodama, tehnologijama i organizacijama procesa u drumskom transportu.

Detaljnije možete pogledati na [sajtu škole](#).

Copyright © VTŠ 2012.

HTML liste

- ▶ **HTML LISTE** se koriste za **PREGLEDNO PRIKAZIVANJE** informacija.
- ▶ Kod **UREĐENIH LISTA**, sadržaj teksta se organizuje po **abecednom** ili **numeričkom** redosledu, dok se kod **NEUREĐENIH LISTA** koriste simboli, kako bi se označili pojedini elementi liste.
- ▶ Uparena oznaka za **UREĐENU LISTU** je `<ol> </ol>`.
- ▶ Za **dodeljivanje elementa listi**, umeće se tekst svakog elementa između početne i završne znake liste `<li> </li>`.
- ▶ Čitač će podrazumevano prikazati arapske brojeve (1,2,3...) ispred svakog elementa liste, ili
  - ▶ `<ol type="I">`
  - ▶ `<ol type="i">`
  - ▶ `<ol type="a">`, ...

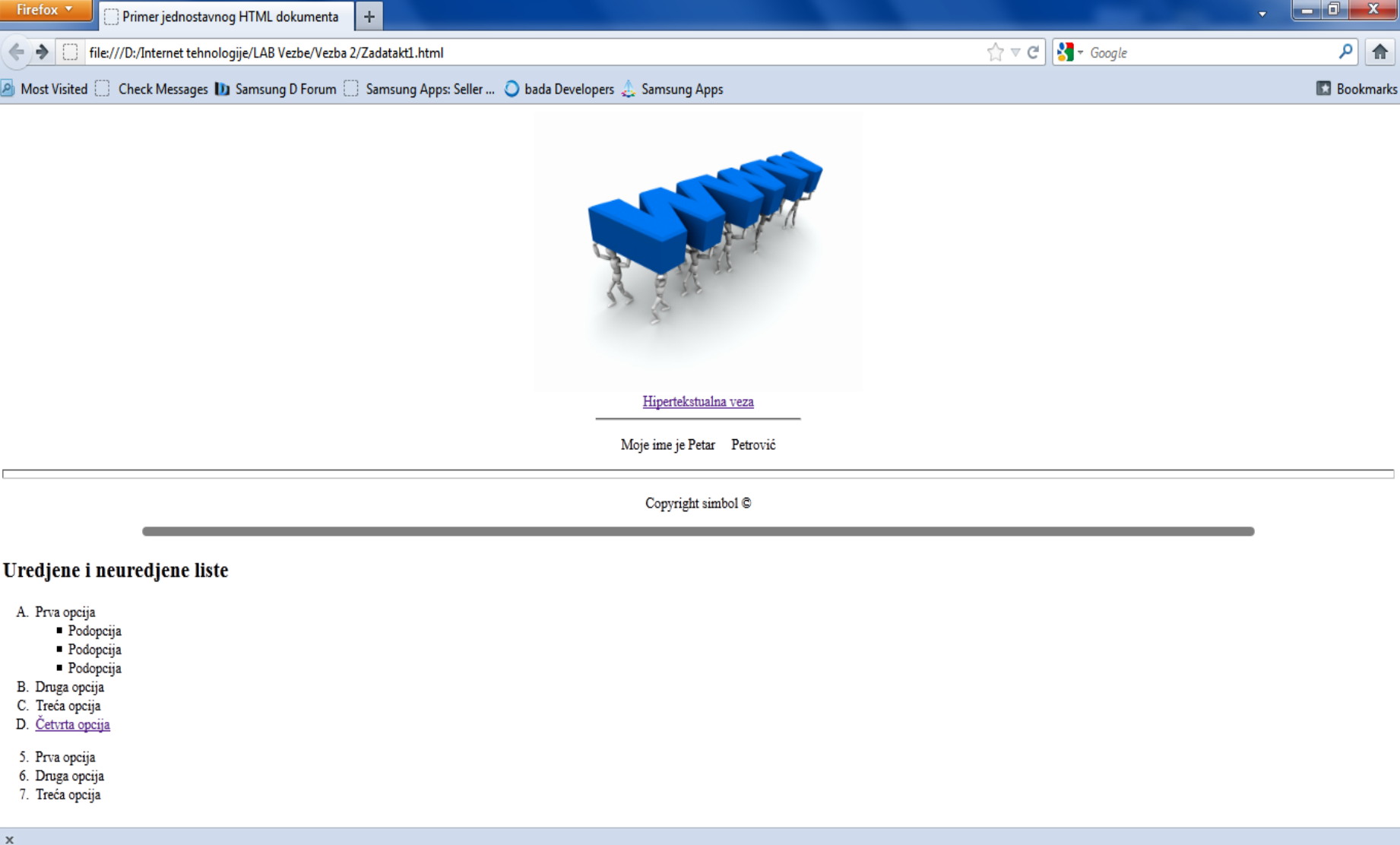
Neuređene HTML liste

- ▶ **NEUREĐENE LISTE** pružaju mogućnost grupisanja tekstualnih elemenata kad redosled elemenata **NIJE BITAN**.
- ▶ Da bi se označila **NEUREĐENA LISTA**, treba umetnuti elemente liste između početne i završne oznake **neuređene liste** `<ul>` i `</ul>`.
- ▶ Elemente neuređene liste se smeštaju između početne i završne oznake liste `<li>` `</li>`.
- ▶ Podrazumevana oznaka elementa neuređene liste **je puna crna tačka**, ali može biti i:
  - ▶ `<ul type="disc">`
  - ▶ `<ul type="square">`
  - ▶ `<ul type="circle">`

HTML i lista definicija

- **LISTA DEFINICIJA** je skup termina uz koje stoji opis (objašnjenje).
- Čitač **UVLAČI** svaku definiciju u sledeći red, ispod definicije.
- Umetanjem termina i definicije između početne i završne oznake liste definicija **<dl>** **</dl>** pravi se lista definicija.
- U listi definicija koriste se nove oznake:
  - **<dt>** i **</dt>** Početna i završna oznaka termina definicije označavaju termin koji treba da bude opisan ili definisan.
  - **<dd>** i **</dd>** Početna i završna oznaka opisa (objašnjenja) označavaju jedan ili više pasusa uvučenog teksta objašnjenja.

Slike iz praktikuma <d1>

Firefox | Primer jednostavnog HTML dokumenta

file:///D:/Internet tehnologije/LAB Vezbe/Vezba 2/Zadatak1.html

Most Visited | Check Messages | Samsung D Forum | Samsung Apps: Seller ... | bada Developers | Samsung Apps

[Hupertekstualna veza](#)

Moje ime je Petar Petrović

Copyright simbol ©

Uredjene i neuredjene liste

- A. Prva opcija
  - Podopcija
  - Podopcija
  - Podopcija
- B. Druga opcija
- C. Treća opcija
- D. [Četvrta opcija](#)

- 5. Prva opcija
- 6. Druga opcija
- 7. Treća opcija

HTML okviri

- ▶ **HTML OKVIRI** se koriste za prikazivanje **VIŠE OD JEDNE** Web stranice u **JEDNOM PROZORU ČITAČA** (zastareli način).
- ▶ Čitač učitava stranicu u definisani okvir, a pri tome **NE MENJA** sadžaj drugih Web stranica.
- ▶ Web stranice sa **OKVIROM** najčešće se koriste za prikazivanje navigacionog menija.
- ▶ Stavljanje navigacionih menija u okvir obezbeđuje da se navigacioni meniji vide **SVE VREME** na ekranu Web čitača.
- ▶ Stranica sa okvirima ne uključuje HTML kod iz svih stranica koje prikazujemo zajedno u prozoru čitača.
- ▶ Ovako definisana stranica se učitava u OKVIR definisa uparenom oznakom **<frameset>** **</frameset>**.

Atributi HTML okvira

- ▶ Ova uparena oznaka ustvari **ZAMENJUJE** početnu i završnu OZNAKU TELA **<body> </body>** kod stranica bez okvira.
- ▶ Stranica sa okvirima NEMA **NI TELO** KODA **NI SADRŽAJ** koji bi prikazala.
- ▶ Njena jedina svrha je da PODELI PROZOR ČITAČA NA **OKVIRE** (kao ramove slika) i da kaže čitaču putanju ili URL adresu Web stranice koje treba da prikaže u okvirima.
- ▶ Atribut "**cols**" određuje **BROJ OKVIRA** (brojem kolona navedenim u vrednosti atributa) i **ŠIRINU** SVAKOG OKVIRA u pikselima.
- ▶ Tako, ako imate tri okvira, atribut "**cols**" imao bi tri vrednosti i bio bi oblika **cols="n,n,n"**, a za četiri okvira, **cols="n,n,n,n"**.
- ▶ Atribut "**src**" u oznaci **<frame>** govori čitaču ime Web stranice koju u okviru treba da prikaže, pošto učitava stranicu s okvirima.

HTML kod okvira i <frameset>

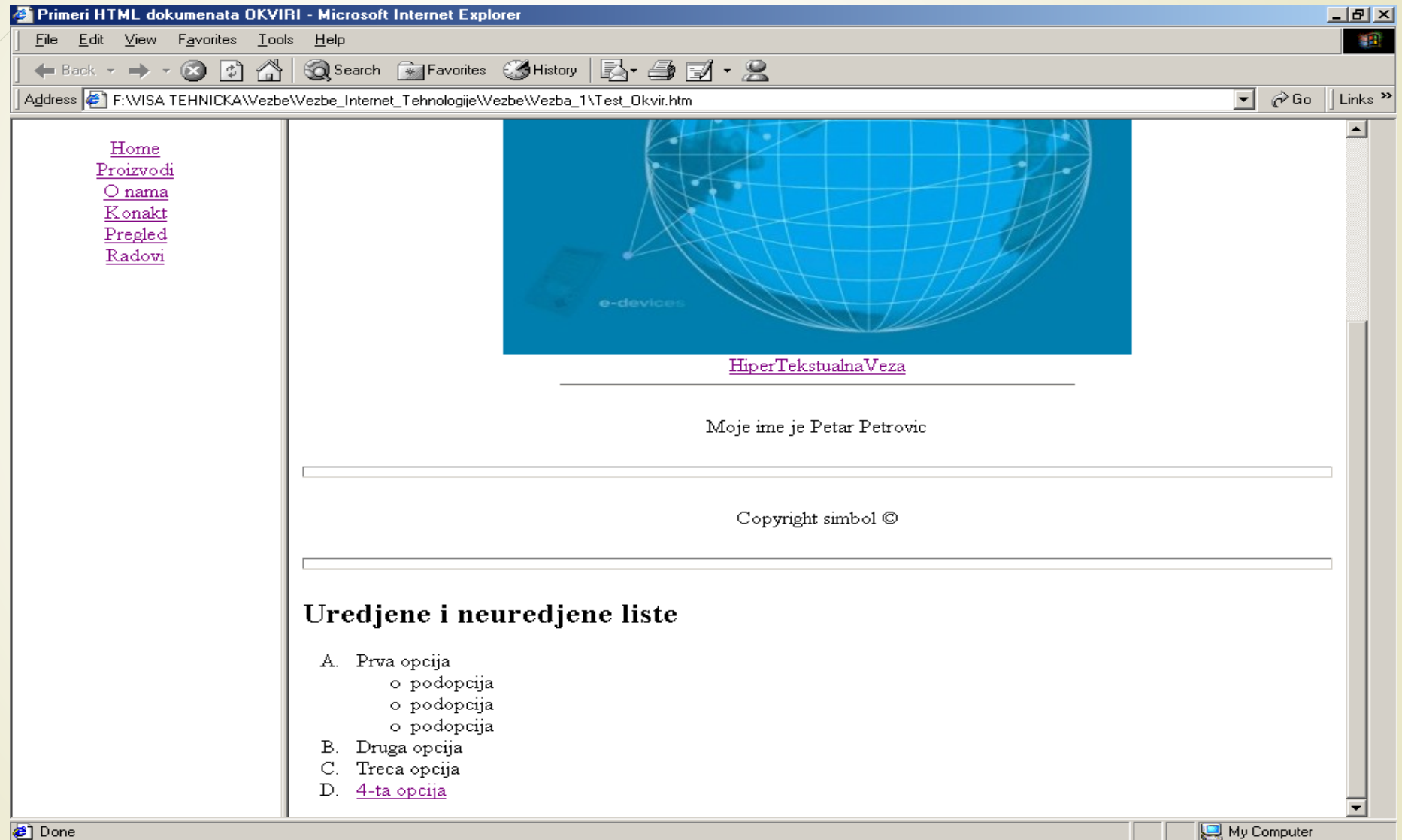
```
<html>  
  <head  
    <title> Primer dokumenta sa okvirima </title>  
  </head>  
  <frameset cols = "80,400">  
    <frame name = "menu" src = "levi.html">  
    <frame name = "content" src = "zbirni.html">  
  </frameset>  
</html>
```

Kompletan HTML kod stranice levi.html

Kompletan HTML kod stranice zbirni.html

Primer stranice sa HTML okvirima

Modeli okvira i CSS3

- ▶ Redosled elemenata na Web stranici se podrazumevano definiše prema njihovom tipu koji može biti tipa:
  - ▶ **BLOKA** (engl. *block*)
  - ▶ **REDA** (engl. *inline*)
- ▶ Elementi tipa **BLOKA** se postavljaju **JEDAN ISPOD DRUGOG**, dok se elementi tipa **REDA** postavljaju **JEDAN PORED DRUGOG**.
- ▶ Web stranica predstavlja niz – grupu okvira postavljenih u skladu sa odgovarajućim CSS pravilima.
- ▶ CSS pravila se najčešće primenjuju na niz - grupu okvira kada se nazivaju **MODEL OKVIRA**.
- ▶ U primeni su dva modela okvira:
  - ▶ **tradicionalni** model okvira
  - ▶ **fleksibilni** model okvira (CSS 3)

Struktura dokumenta i prikaz

- ▶ Da bi se model okvira uspešno primenio mora se **RAZDVOJITI STRUKTURA** HTML dokumenta od njegove **PREZENTACIJE**.
- ▶ Pomoću **<div>** elemenata prave se okviri na ekranu kojima se dodeljuje **pozicija, veličina, boja, ...**
- ▶ **Nove HTML 5** oznake olakšavaju stilizaciju Web dokumenta i postavljanje elemenata na određeno mesto u prozoru Web čitača primnom CSS3..
- ▶ **Web aplikacije** i **Ajax** tehnologija su imale značajan uticaj na koncept modela okvira.
- ▶ Osnovna ideja je da se okviri „**omotavaju**“ oko drugih okvira (više u predavanju o CSS-u)!
- ▶ Ova tehnologija pojednostavljuje adaptaciju Web stranice primenjenom Web čitaču ili tipu terminalnog uređaja.
- ▶ Ovo je razlog za razdvajanje HTML koda od prikaza.

Modeli okvira i CSS3

- Raspored elemenata na Web stranici danas se isključivo određuje primenom tzv. **PRAVILA** iz **CSS**-a (o CSS-u više na narednim predavanjima).
- Ako se Web stranica posmatra kao **NIZ UOKVIRENIH ELEMENATA**, onda se njihovim rasporedom upravlja kreiranjem **MODELA OKVIRA**.
- U primeni su dva modela okvira:
  - **Tradicionalni** model okvira
  - **Fleksibilni** model okvira
- Da bi se model okvira uspešno primenio mora se **RAZDVOJITI STRUKTURA** HTML dokumenta od njegove **PREZENTACIJE**.
- Pomoću **<div>** elemenata prave se okviri na ekranu kojima se dodeljuje **pozicija, veličina, boja, ...**
- **Web aplikacije** i **Ajax** tehnologija su imale značajan uticaj na koncept modela okvira.
- Osnovna ideja je da se okviri „**omotavaju**“ oko drugih okvira (više u predavanju o CSS-u)!